

**Національна академія педагогічних наук України
Інститут вищої освіти**

**ГЛОБАЛЬНА КОНВЕНЦІЯ ПРО ВИЗНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ОСНОВА
ТРАНСФОРМАЦІЇ СФЕРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В
ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ**

Вітренко Ю.М.

кандидат економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу
забезпечення якості вищої освіти,
Заслужений економіст України.

Київ, 8 червня 2023 р.

ЗМІСТ

Вступ

I. Аналіз основних положень Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019.

II. Порівняльний аналіз основних визначень та положень Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти з визначеннями та положеннями основних інститутів України щодо кваліфікацій вищої освіти України.

III. Висновки.

IV. Рекомендації.

Вступ

5 березня 2023 року набрала чинності Глобальна конвенція про визнання кваліфікацій вищої освіти¹, яка була прийнята на 40-ій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО в листопаді 2019 р. і яка стала першим освітнім договором ООН у сфері вищої освіти.

Як зазначено у Передмові «Практичне керівництво з питань визнання. Здійснення Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти», підготовленого Сектором освіти ЮНЕСКО і опублікованого у 2021 р., «... конвенція встановлює універсальні принципи визнання навчальних курсів, документів про освіту перед початком здобуття вищої освіти і її кваліфікацій з метою поліпшення доступу до закладів вищої освіти у всьому світі та мобільності між ними...

Глобальна конвенція встановлює права фізичних осіб на справедливу і прозору оцінку їх закордонних кваліфікацій, без будь-якої дискримінації. У цьому керівництві викладено поетапний практичний підхід до визнання закордонних кваліфікацій як для фахівців, які здійснюють практичну оцінку дипломів, так і для осіб, які прагнуть досягнути визнання своїх закордонних кваліфікацій.

1. Глобальна конвенція про визнання кваліфікацій вищої освіти URL: <https://www.unesco.org/en/education/higher-education/global-convention>

Всеохоплюючий принцип глобальної та регіональних конвенцій полягає у тому, щоб заохочувати визнання усіх видів навчання, представників професорсько-викладацького складу і знань, які перебувають у постійному русі»².

Станом на 8 червня 2023 р. Глобальну конвенцію про визнання кваліфікацій вищої освіти ратифікувало 22 країн, зокрема Австралія, Франція, Японія, Литва, Норвегія, Румунія, Словаччина, Сполучене Королівство Великобританії та Північної Ірландії, Швеції та ін.

За оцінкою помічника Генерального директора ЮНЕСКО з питань освіти Стефанії Джанніні до кінця 2023 року зазначену Конвенцію ратифікують до 40 країн світу.

Україна станом на 8 червня зазначену Конвенцію не ратифікувала.

2. A practical guide to recognition: implementing the Global Convention on the Recognition of Qualifications Concerning Higher Education URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374905>

Призначений в кінці березня 2023 року Віце-прем'єр міністром з інновацій, розвитку освіти, науки і технологій – Міністром цифрової трансформації України Михайло Федоров заявив, що Президент України В.О. Зеленський перед призначенням його на нову посаду висловив йому ініціативу «... трансформувати освіту. Це його бачення, що потрібно привносити технології в напрямок освіти, формувати наше нове інноваційне технологічне майбутнє. Зараз ми формуємо стратегію, і дуже скоро буде багато нових релізів, презентацій, проєктів, реальних реформ в цьому напрямку.

... Ми з президентом та прем'єром спілкуємося щодо реформ деяких галузей, напевно, з серпня - вересня 2022 року. Перед перепризначенням із зміною міністра освіти ми провели десятки зустрічей з президентом, де проговорювали ключові реформи, які будуть КРІ.

...

Освіту потрібно осучаснити. Майбутнє – за цифровою економікою, за технологіями, за іншим темпом розвитку науки»³

Міністр освіти і науки України Оксен Лісовий, виступаючи на заході, присвяченому презентації державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, зокрема зазначив: «... Сьогодні до закладу вищої освіти громадянин приходиться за дипломом про вищу освіту, а не за знаннями... Тому корінь проблеми в реформі вищої освіти загалом, трансформації її в інструмент здобуття знань і кваліфікацій»⁴ (виділено нами)

3. <https://inshe.tv/important/2023-04-03/751198/>

4. <https://interfax.com.ua/news/general/902135.html>

У контексті зазначеного вище, на наше переконання, успішна трансформація сфери освіти України, зокрема й сфери вищої освіти, можлива лише на основі максимального врахування положень міжнародних інститутів, зокрема таких як Глобальна конвенція про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019 р., та «Практичне керівництво з питань визнання. Здійснення Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, Сектор освіти ЮНЕСКО, 2021 р.», бачення Президента України В.О. Зеленського, керівництва Кабінету Міністрів України, зокрема Віце-прем'єр міністра з інновацій, розвитку освіти, науки і технологій – Міністра цифрової трансформації України Михайла Федорова, Міністра освіти і науки України Оксена Лісового, положень державних інститутів щодо трансформації сфери вищої освіти України.

І. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ВИЗНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЮНЕСКО, 2019.

Перш за все вважаємо за необхідне зауважити, що офіційного перекладу Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019 р., станом на 8 червня 2023 року нам знайти не вдалося. У зв'язку з цим наш аналіз основних положень Конвенції здійснено відповідно до перекладу українською мовою ENIC Ukraine (ДП «Інформаційно-іміджевий центр»).

У Преамбулі Конвенції серед 14 положень виокремимо наступні:

«...»

Керуючись взаємним бажанням зміцнювати освітні, географічні, гуманітарні, культурні, наукові та соціально-економічні зв'язки між державами-учасниками, а також сприяти розвитку діалогу між регіонами та обміну інформацією щодо використання ними інструментів і процедур визнання,

Нагадуючи, що у відповідності до Статуту Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) «ціль Організації полягає в тому, щоб сприяти зміцненню миру і безпеки шляхом розширення співробітництва націй в освіті, науці і культурі,

...

Спираючись на Рекомендації Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури про визнання навчання та кваліфікацій у вищій освіті 1993 року; Рекомендації Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури щодо статусу викладачів вищої освіти 1997 року; та Рекомендації Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури про науку та наукових працівників 2017 року;
Грунтуючись на Регіональних конвенціях Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури про визнання навчання та кваліфікацій у сфері вищої освіти;

...

Розглядаючи вищу освіту, що її забезпечують як державні так і приватні заклади, як суспільне благо та громадську відповідальність, і усвідомлюючи необхідність дотримуватись принципів академічної свободи та автономії закладів вищої освіти та відстоювати їх;

Вважаючи, що міжнародне визнання кваліфікацій вищої освіти сприятиме взаємозалежному навчанню та накопиченню знань шляхом мобільності учнів та студентів, науковців, наукових досліджень та дослідників, працівників і фахівців, а також заохоченню до міжнародної співпраці у сфері вищої освіти;

...

Усвідомлюючи потребу пошуку спільних практичних та прозорих рішень для покращення глобальних практик визнання в усьому світі;

Розуміючи, що ця Конвенція сприятиме міжнародній мобільності, а також спілкуванню та співпраці щодо чесних та прозорих процедур визнання, забезпечення якості та академічної доброчесності у вищій освіті на глобальному рівні,

...

Домовились про таке: » ...

Хочемо привернути особливу увагу до наступного положення:

« - ЮНЕСКО впевнено, що міжнародне визнання кваліфікацій вищої освіти сприятиме взаємозалежному навчанню та збільшенню знань шляхом мобільності учнів та студентів, науковців... а також заохоченню до міжнародної співпраці у сфері вищої освіти;»

На нашу думку, саме це положення має стати вирішальним мотивом для імплементації положень Конвенції та положень «Практичне керівництво з питань визнання. Здійснення Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти» до національних інститутів, які здійснюють регулювання сфери вищої освіти України.

У Розділі I. Визначення термінів у статті 1 викладено 35 термінів та їх визначень.

Наведемо основні, на наш погляд, із них:

«Кваліфікація:

(а) Кваліфікація вищої освіти: будь-який ступінь, диплом, сертифікат або свідоцтво, видані компетентним органом, що засвідчує успішне завершення програми вищої освіти або підтверджує попередню освіту (за можливості);

...

Вища освіта: всі типи навчальних програм або набори курсів навчання на рівні після закінчення середньої освіти, які визнані компетентними органами сторони Конвенції як такі, що належать до її системи вищої освіти.

Заклад вищої освіти: установа, яка надає вищу освіту і визнається компетентним органом сторони Конвенції, або її складової частини, що належить до її системи вищої освіти.

Компетентний орган з визнання: суб'єкт, який відповідно до законів, нормативно-правових актів, політики або практики сторони Конвенції оцінює кваліфікацію та/або приймає рішення про визнання кваліфікацій.

Результати навчання: набуті знання та навички здобувачів освіти після завершення навчального процесу.

Програма вищої освіти: вища освітня програма, визнана компетентним органом сторони Конвенції або її складової частини, що належить до її системи вищої освіти, успішне завершення якої передбачає набуття здобувачем освіти кваліфікації вищої освіти;...».

Коментар:

Особливу увагу привертаємо до визначення терміну «компетентний орган із визнання: суб'єкт, який відповідно до законів, нормативно-правових актів, політики або практики Конвенції оцінює кваліфікацію та / або приймає рішення про визнання кваліфікацій». На нашу думку, із наведеного визначення однозначно випливає, що оцінку кваліфікації та прийняття рішення про визнання кваліфікацій має здійснювати компетентний орган із визнання, а не заклад вищої освіти.

У Розділ V. Структури впровадження та співробітництво, Стаття XII, п.1; та Стаття XIII, п.1 встановлено: «що оцінку кваліфікацій та прийняття рішень про визнання кваліфікацій має здійснювати спеціальна національна інституція (національна структура впровадження).

У Розділі II. Цілі Конвенції визначено 10 цілей.

Виокремимо найважливіші, на нашу думку, з них:

...

3. Сприяти глобальній мобільності та зміцненню статусу вищої освіти заради взаємного блага власників кваліфікації, закладів вищої освіти, роботодавців та інших залучених установ сторін Конвенції, усвідомлюючи та поважаючи різноманітність систем вищої освіти сторін Конвенції.

4. Розробити інклюзивну глобальну рамку для справедливого, прозорого, ґрунтовного, послідовного, своєчасного та надійного визнання кваліфікацій вищої освіти.

5. Поважати, підтримувати та захищати автономію та різноманітність закладів вищої освіти та систем.

...

10. Оптимізувати використання людських та освітніх ресурсів у глобальному масштабі з метою забезпечення освіти для сталого розвитку, сприяти структурному, економічному, технологічному, культурному, демократичному та соціальному розвитку всіх суспільств.

Коментар:

Вважаємо за доцільне привернути увагу до пріоритетів взаємного блага вищої освіти, встановлених у цілі 3 Конвенції: 1) власники кваліфікацій; 2) заклади вищої освіти; 3) роботодавці; 4) інші залучені установи, а також до формулювання цілі 10, в якому йдеться про оптимізацію «... використання людських та освітніх ресурсів...», або, на нашу думку, про економічну ефективність діяльності сфери вищої освіти.

Розділ III. Основні принципи визнання кваліфікацій вищої освіти містить 8 принципів.

Вважаємо за доцільне привернути увагу до наступних:

...

3. Рішення про визнання повинні ґрунтуватися на довірі, чітких критеріях, чесних, прозорих та недискримінаційних процедурах і підкреслювати принципову важливість рівного доступу до вищої освіти як суспільного блага, що відкриває доступ до працевлаштування.

4. Рішення про визнання базуються на відповідній, надійній, доступній і актуальній інформації про системи вищої освіти, установи, програми та механізми забезпечення якості, що надається компетентними органами сторін Конвенції, **офіційними національними інформаційними центрами або подібними організаціями.**

...

8. Сторони Конвенції зобов'язуються вживати заходів для викорінення всіх форм шахрайських практик щодо кваліфікацій вищої освіти шляхом спонукання до використання сучасних технологій та мережевих заходів між сторонами Конвенції.

Коментар :

Для сфери вищої освіти України, на нашу думку, особливу актуальність набуває зобов'язання, що сформульоване у п. 8: «...**викорінення всіх форм шахрайських практик щодо кваліфікацій вищої освіти ...**»⁵.

На цьому наголошує Міністр освіти і науки України О. Лісовий, який вважає: «...в освіті найбільшою проблемою є формування толерантності до корупції в процесі навчання, особливо у вищій освіті»⁵

На наше переконання, зазначені заходи мають бути імплементовані до Закону України «Про кваліфікації вищої освіти», інших нормативно-правових актів України.

[5. https://interfax.com.ua/news/general/902135.html](https://interfax.com.ua/news/general/902135.html)

У Розділі IV. Обов'язки держав-учасниць Конвенції міститься найбільший обсяг інформації, викладений у 8-ми статтях.

Стаття IV. Визнання кваліфікацій, що надають доступ до вищої освіти.

Стаття V. Визнання кваліфікацій вищої освіти.

1. Кожна сторона Конвенції визнає кваліфікацію вищої освіти, надану іншою стороною Конвенції, за винятком випадків встановлення суттєвої різниці між кваліфікацією, для якої проводиться визнання, і відповідною кваліфікацією сторони Конвенції, в якій проводиться визнання. В якості альтернативи достатньо, щоб сторона Конвенції надала можливість власникові кваліфікації вищої освіти, присвоєної в іншій стороні Конвенції, пройти процедуру оцінки цієї кваліфікації за запитом власника.

Стаття VI. Визнання періодів навчання та попередньої освіти.

Стаття VII. Визнання часткового навчання та кваліфікацій біженців та переміщених осіб.

Стаття VIII. Інформація для оцінки та визнання.

Стаття IX. Оцінка заявки.

Стаття X. Інформація про компетентні органи з визнання.

Стаття XI. Додаткові вимоги доступу до програм вищої освіти.

Коментар:

Вважаємо, що положення зазначених вище статей Конвенції мають бути імплементовані до Закону України «Про кваліфікації вищої освіти України», Закону України «Про вищу освіту» та інших відповідних нормативно-правових актів України.

Розділ v. Структури впровадження та співробітництво

Стаття XII. Структури впровадження

Сторони Конвенції домовились впроваджувати цю Конвенцію через такі структури або у співпраці з ними:

- 1. Національні структури впровадження;**
2. Мережі національних структур впровадження;
3. Національні, регіональні та глобальні організації з акредитації, забезпечення якості, кваліфікаційних рамок та визнання кваліфікацій;
4. Міжурядова Конференція сторін Конвенції;
5. Регіональні комітети конвенції про визнання.

Стаття XIII. Національні структури впровадження

- 1. З метою спрощення процесу визнання кваліфікацій вищої освіти, сторони Конвенції зобов'язуються впроваджувати цю Конвенцію через відповідні організації, в тому числі національні інформаційні центри або подібні організації.**
2. Кожна сторона Конвенції повідомлятиме Секретаріат Міжурядової конференції сторін Конвенції про власні національні структури впровадження та про будь-які зміни стосовно них.
3. Національні структури впровадження повинні формувати мережі та активно брати участь у роботі таких мереж.

Стаття XIV. Мережі національних структур впровадження

1. Під егідою Міжурядової конференції сторін Конвенції утворюються мережі, до яких залучаються національні структури впровадження сторін Конвенції, які сприяють та допомагають імплементації цієї Конвенції.
2. Мережі забезпечують обмін інформацією, нарощування потенціалу та технічну підтримку сторін Конвенції за запитом.
3. Мережі намагаються посилювати міжрегіональне співробітництво згідно з цією Конвенцією та підтримувати зв'язки з Міжурядовою конференцією сторін Конвенції.
4. Сторони Конвенції можуть брати участь у діючих регіональних мережах, створених регіональними конвенціями про визнання або створювати нові мережі. Участь у діючих регіональних мережах підлягає узгодженню відповідних Регіональних комітетів конвенцій про визнання.

Стаття XV. Міжурядова Конференція сторін Конвенції

1. Створюється Міжурядова конференція сторін Конвенції, далі Конференція.
2. Конференція складається з представників всіх сторін Конвенції.

...

Коментар:

На наше переконання, наведені вище положення Конвенції мають бути імплементовані у відповідній редакції до відповідних інститутів України, перш за все до Закону України «Про кваліфікації вищої освіти України», Закону України «Про вищу освіту» та інших відповідних нормативно-правових актів України.

Коментар:

Особливу увагу привертасмо до положення, що «З метою спрощення процесу визнання кваліфікацій вищої освіти, сторони Конвенції зобов'язуються впроваджувати цю Конвенцію через відповідні організації, в тому числі національні інформаційні центри або подібні організації», а також «Під егідою Міжурядової конференції сторін Конвенції утворюються мережі, до яких залучаються національні структури впровадження сторін Конвенції, які сприяють та допомагають імплементації цієї Конвенції».

Розділ ві. Прикінцеві положення

Стаття XVI. Ратифікація, прийняття або схвалення державами – членами

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню державами - членами Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури та Святого Престолу згідно з відповідними конституційними та законодавчими процедурами цих держав.
2. Документи про ратифікацію, прийняття або схвалення, передаються на зберігання Генеральному директорові Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

Стаття XVII. Приєднання

...

Стаття XVIII. Набрання чинності

...

Стаття XIX. Відносини сторін цієї Конвенції та сторін Регіональних конвенцій про визнання та інші договори

...

Стаття XX. Держави-сторони з федеративним або неунітарним конституційним устроєм

...

Стаття XXI. Денонсація

...

Стаття XXII. Функції депозитарію

...

Стаття XXIII. Поправки

Стаття XXIV. Реєстрація в Організації Об'єднаних Націй

...

Стаття XXV. Тексти, які мають юридичну силу

Н. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕНЬ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ВИЗНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЮНЕСКО, 2019, З ТЕРМІНАМИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯМИ ОСНОВНИХ ІНСТИТУТІВ УКРАЇНИ ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЙ ВИЩОЇ ОСВІТИ.

Порівняльний аналіз основних термінів та їх визначень сформульованих у Конвенції, здійснено нами з відповідними положеннями Закону України «Про освіту» Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 01.01.2023, підстава - [2834-IX](#); Закону України «Про вищу освіту» Документ 1556-VII, чинний, поточна редакція — Редакція від 31.03.2023, підстава - [2849-IX](#); Постанови КМУ «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. № 1341 Київ, Документ 1341-2011-п, чинний, поточна редакція — Редакція від 02.07.2020, підстава - [519-2020-п](#); Постанови КМУ «Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій» від 16 червня 2021 р. № 620 Київ, Документ 620-2021-п, чинний, поточна редакція — Редакція від 28.09.2022, підстава - [1063-2022-п](#)

Безпосереднє порівняння термінів та їх визначень почнемо з терміну «Кваліфікація вищої освіти».

У Конвенції зазначене визначення сформульоване наступним чином: «Кваліфікація вищої освіти: будь-який ступінь, диплом, сертифікат або свідоцтво, видані компетентним органом, що засвідчує успішне завершення програми вищої освіти або підтверджує попередню освіту (за можливості);»

У Законі України «Про освіту» термін «Кваліфікація вищої освіти» та його визначення – відсутні.

Натомість, зазначений Закон містить наступний термін: «**Кваліфікація** - визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання);»

Крім того, Ст. 34 Кваліфікації містить наступні положення:

- «1. Кваліфікації за обсягом класифікуються на повні та часткові, за змістом - на освітні та професійні.
2. Кваліфікація вважається повною у разі здобуття особою повного переліку компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом.
3. Кваліфікація вважається частковою у разі здобуття особою частини компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом.
4. У цьому Законі, якщо не зазначено інше, під терміном "кваліфікація" розуміється повна кваліфікація.
5. Освітня кваліфікація – це визнана закладом освіти чи іншим уповноваженим суб'єктом освітньої діяльності та засвідчена відповідним документом про освіту сукупність встановлених стандартом освіти та здобутих особою результатів навчання (компетентностей).

6. Професійна кваліфікація (повна професійна кваліфікація) – це визнана або присвоєна/підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати всі трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом.

7. Часткова професійна кваліфікація – це визнана або присвоєна/підтверджена суб'єктом, уповноваженим на це законодавством, та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей та/або результатів навчання, що дає змогу здійснювати частину трудових функцій, визначених відповідним професійним стандартом.

...

9. Освітні кваліфікації присуджуються, визнаються і підтверджуються закладами освіти чи іншими суб'єктами освітньої діяльності.

Професійні та часткові професійні кваліфікації присвоюються/підтверджуються і визнаються суб'єктами, уповноваженими на це законодавством, зокрема суб'єктами освітньої діяльності.

...

На наше переконання, порівняння визначень та положень, сформульованих у Законі України «Про освіту» щодо кваліфікації вищої освіти, дають підстави для висновку, що вони не відповідають визначенням та положенням сформульованих у Конвенції.

У Законі України «Про вищу освіту» Ст. 1. Основні терміни та їх визначення, у п. 12 сформульовано наступне визначення: «**кваліфікація** – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту;»

На нашу думку, наведене визначення потребує приведення у відповідність до терміну та визначення, встановленого у Конвенції.

У Постанові КМУ «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» термін та визначення «Кваліфікація вищої освіти» – відсутні.

Натомість сформульовані терміни «освітня кваліфікація» і «професійна кваліфікація» та їх визначення, які не відповідають визначенням Конвенції.

У Постанові КМУ «Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій» термін та його визначення відсутні.

Наступний термін, який сформульовано в Конвенції та обрано для порівняння «**Програма вищої освіти:** вища освітня програма, визнана компетентним органом сторони Конвенції або її складової частини, що належить до її системи вищої освіти, успішне завершення якої передбачає набуття здобувачем освіти кваліфікації вищої освіти».

Закон України «Про освіту» містить наступне визначення: «19) **освітня програма** – єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання;»

Закон України «Про вищу освіту» містить наступне визначення: «17) освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації;»

Вважаємо, що порівняння зазначених визначень дає підстави для висновку, що визначення, які сформульовані у законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту» потребують приведення у відповідність до визначень, сформульованих у Конвенції.

Наступне визначення, яке обрано для порівняння – **«Вища освіта».**

У Конвенції воно сформульоване наступним чином: **«Вища освіта: всі типи навчальних програм або набори курсів навчання на рівні після закінчення середньої освіти, які визнані компетентними органами сторони Конвенції як такі, що належать до її системи вищої освіти».**

У Законі України «Про освіту» зазначене визначення – відсутнє.

У Законі України «Про вищу освіту» його формулювання наступне: «5) **вища освіта** – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти;...».

Порівняння зазначених визначень дає підстави для висновку, що визначення «вища освіта» Закону України «Про вищу освіту» потребує приведення у відповідність до визначення Конвенції.

Наступний термін та його визначення, який обрано для порівняння – **«Компетентний орган з визнання».**

У Конвенції формулювання терміну наступне: **«Компетентний орган з визнання: суб'єкт, який відповідно до законів, нормативно-правових актів, політики або практики сторони Конвенції оцінює кваліфікацію та/або приймає рішення про визнання кваліфікацій».**

У законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту», у постановах КМУ «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» та «Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій» визначення відповідного терміну – відсутнє.

Аналіз положень законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», постанов КМУ «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» та «Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій» дає підстави для висновку, що в Україні **«Компетентний орган з визнання: суб'єкт, який відповідно до законів, нормативно-правових актів, політики або практики сторони Конвенції оцінює кваліфікацію та/або приймає рішення про визнання кваліфікацій» – відсутній.**

III. ВИСНОВКИ

Аналіз основних положень Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019 з положеннями основних інститутів України, в яких містяться положення про кваліфікації, що стосуються вищої освіти України, дає підстави для наступних висновків:

1. Основні положення основних інститутів України, в яких містяться положення про кваліфікації вищої освіти України, **не відповідають положенням Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019 і потребують приведення їх у відповідність до положень зазначеної Конвенції.**

2. На необхідність трансформації сфери освіти України вказується в ініціативі Президента України В.О. Зеленського, інтерв'ю Віце-прем'єр міністра з інновацій, розвитку освіти, науки і технологій – Міністра цифрової трансформації України Михайла Федорова, виступі Міністра освіти і науки України Оксена Лісового на презентації державної антикорупційної програми 2023-2025 роки.

3. Головне завдання трансформації сфери вищої освіти України в контексті положень Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019, полягає у тому, щоб **кваліфікації вищої освіти, визнані в Україні, визнавалися в інших країнах без будь-якої дискримінації.**

4. На наше переконання, найбільш ефективним механізмом виконання зазначеного завдання слід визнати **прийняття окремого Закону України «Про кваліфікації вищої освіти» та внесення на основі його відповідних змін до діючих нормативно-правових актів.**

IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ.

1. Відповідно до розділу IV Заключні положення, статті XVI. Ратифікація, прийняття або затвердження Конвенції державами-членами **рекомендуємо Україні, як державі-члену ЮНЕСКО ратифікувати Глобальну конвенцію про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019**, яка 5 березня 2023 року набрала чинності.

2. З метою належної імплементації положень Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019 до нормативно-правового регулювання сфери вищої освіти України та регулювання діяльності компетентних органів з визнання, які відповідно до законів, нормативно-правових актів, політики або практики Конвенції мають оцінювати кваліфікацію та/або приймати рішення про визнання кваліфікацій, **вважаємо за доцільне прийняти Закон України «Про кваліфікації вищої освіти».**

Правовою та методологічними основами розробки зазначеного Закону мають стати положення:

Рекомендації (продовження)

- Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019, яка набрала чинності 5 березня 2023 року;
- Практичного керівництва з питань визнання. Здійснення Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, Сектор освіти ЮНЕСКО, 2021;
- Указу Президента України №226/222 «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни» від 21 квітня 2022 р. ;
- Офіційно затвердженого Плану відновлення України (зокрема напряму «Освіта і наука», розділу «Вища освіта»);
- Керівництва щодо вимірювання людського капіталу, 2016, Європейська економічна комісія ООН;
- Керівництва щодо складання сателітного рахунку освіти та професійної підготовки, 2020, Європейська економічна комісія ООН;
- Підсумкового документу третьої Всесвітньої конференції з вищої освіти (WYEC 2022) 18-20.05.2022, Барселона, Іспанія, Дорожня карта «Поза межами: нові шляхи переосмислення вищої освіти» («[Beyond Limits: New Ways to Reinvent Higher Education](#)»);

Основними складовими Закону України «Про кваліфікації вищої освіти» можуть бути:

1. Імплементация термінів та їх визначень, відповідних положень, сформульованих у Глобальній конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, ЮНЕСКО, 2019, яка набрала чинності 5 березня 2023 року, та в Практичному керівництві з питань визнання. Здійснення Глобальної конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, Сектор освіти ЮНЕСКО, 2021;
2. Зобов'язання «... вживати заходів щодо викорінення всіх форм шахрайських практик щодо кваліфікацій вищої освіти шляхом спонукання до використання сучасних технологій та мережевих заходів між сторонами конвенції», (як це встановлено в Розділі III. Основні принципи визнання кваліфікацій вищої освіти Конвенції).
3. Пропозиції щодо внесення відповідних змін до законів України «Про освіту»; «Про вищу освіту»; «Про фахову передвищу освіту»; «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 20...»; до Бюджетного кодексу України; «Про публічні закупівлі»... .

4. Встановлення Порядку розроблення, затвердження та внесення змін до Переліку кваліфікацій вищої освіти.
5. Встановлення Порядку розроблення, затвердження та внесення змін до освітніх програм на етапі післясередньої освіти, за успішне завершення навчання яких особа отримує кваліфікацію вищої освіти.
6. Встановлення Порядку розроблення, затвердження та внесення змін до Методики розрахунку вартості здобуття вищої освіти по кожній кваліфікації вищої освіти
7. Встановлення Порядку розроблення, затвердження та внесення змін до Методики вимірювання ефективності виробництва і надання послуг у сфері вищої освіти по кожній кваліфікації вищої освіти.

8. Кабінету Міністрів України, Національному агентству кваліфікацій, Міністерству освіти і науки України, Міністерству економіки України, Міністерству праці та соціальної політики України розробити і прийняти постанову «Про національну рамку кваліфікацій вищої освіти».

Зазначену постанову слід розробити на основі положень, викладених у Розділі II. Цілі Конвенції, ст. II, п. 4: «Розробити інклюзивну глобальну рамку для справедливого, прозорого, ґрунтовного, послідовного, своєчасного та надійного визнання кваліфікацій вищої освіти».

9. Кабінету Міністрів України розглянути пропозицію щодо створення Національного агентства кваліфікацій вищої освіти України, як це передбачено Конвенцією у статті XIII Національні структури впровадження: **«З метою спрощення процесу визнання кваліфікацій вищої освіти, сторони Конвенції зобов'язуються впроваджувати цю Конвенцію через відповідні організації, в тому числі національні інформаційні центри або подібні організації».**

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ